

Warszawa, 09 sierpnia 2021 r.

DLPC-V.054.57.2021

Pan
Piotr Duda
Przewodniczący
Prezydium Komisji Krajowej
NSZZ „Solidarność”
sekprez@solidarnosc.org.pl

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na przesłane drogą elektroniczną stanowisko Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” nr 5/21 w sprawie zmian w ustawie z dnia 28 maja 2021 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1090), uprzejmie wskazuję, jak niżej.

Zgodnie z przepisem art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U poz. 1842 z późn. zm., dalej „ustawa anty-COVID”) w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilłość lub precedensowy charakter sprawy. W art. 6. ust. 1 ustawy zmieniającej wskazano, że powyższy przepis stosuje się również do postępowań rozpoznawanych według przepisów k.p.c., wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Ponadto określono, że sprawy, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia sprawy w danej instancji (art. 6 ust. 2 ustawy).

Wskazany wyżej przepis art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 stanowi *lex specialis* wobec przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, które regulują skład sądu inny niż jednego sędziego, tj. trzech sędziów (niezależnie od tego, czy w pierwszej, czy w drugiej instancji) oraz jednego sędziego i dwóch ławników. Celem powyższej regulacji jest usprawnienie postępowań sądowych, by realnie zagwarantować obywatelom ich konstytucyjne prawo do sądu, którego elementem jest również zasada rozpoznawania spraw bez zbędnej zwłoki. Zważyć należy na okoliczność, że stan epidemii w Polsce w sposób negatywny odbił się na liczbie spraw rozpoznawanych w sądach. Wpływ na to miało nie tylko odwoływanie rozpraw, z czym mieliśmy do czynienia w pierwszym okresie po ogłoszeniu stanu epidemii, ale także trudności z obsadzeniem składu sądu, który to problem występuje w składach wieloosobowych, w szczególności w sprawach odwoławczych. Podkreślić należy, że ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072) w art. 47b wprowadza jako zasadę ustrojową zasadę niezmienności wylosowanego składu orzekającego. Brak możliwości zmiany kolegiального składu orzekającego daje się znacząco odczuć w przypadku choroby jednego z członków składu lub konieczności odbywania przez niego kwarantanny, co w okresie wzmożonej liczby zachorowań nie było sytuacją rzadką. Konsekwencją konieczności odraczania rozpraw w takich sytuacjach jest przedłużanie się rozpoznania spraw w sądach, czego skutki odczuwają przede wszystkim strony postępowania. Ograniczenie liczby członków składu orzekającego minimalizuje to ryzyko.

Ustanowienie jako zasady orzekania w składzie jednego sędziego w pierwszej i drugiej instancji jest więc narzędziem, które pozwala na znaczne usprawnienie przebiegu postępowania. Przewidziany przez ustawodawcę okres obowiązywania art. 15zsz¹ ustawy anty-COVID umożliwi natomiast wyjście z zaległości, które powstały na skutek ograniczonych możliwości funkcjonowania sądów.

Jednocześnie ustawodawca, uchwalając powyższe przepisy, miał na względzie bezpieczeństwo członków składów orzekających. Zauważyć trzeba, że co prawda w art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 1 ustawodawca ustanowił jako zasadę odbywanie posiedzeń zdalnych, jednakże nie zobowiązał członków składu do nieprzebywania w budynku sądu w trakcie tego posiedzenia, a jedynie przewidział takie uprawnienie, pozostawiając to w sferze wolitywnej orzeczników. Z pewnością nie wszyscy będą chcieli lub mogli z tej możliwości skorzystać, choćby z uwagi na ograniczenia techniczne. Nie można zatem założyć, że regułą staną się posiedzenia odbywane bez fizycznej obecności składu orzekającego w budynku sądu. Podkreślenia wymaga nadto, że w chwili obecnej – mimo polepszenia się w ostatnim okresie sytuacji epidemicznej w Polsce – trudno określić ją mianem stabilnej, a w świetle różnych

doniesień medialnych nie można wykluczyć kolejnej fali zachorowań. Wobec tego ograniczenie bezpośrednich kontaktów zarówno składów orzekających, jak też sądu i stron, powinno pozytywnie wpłynąć na wyeliminowanie kolejnych potencjalnych ognisk rozwoju epidemii. Z wiadomych przyczyn ryzyko zarażenia jest większe w składzie wieloosobowym, przy czym dodać należy, że ławnicy są często osobami starszymi, które mogą być bardziej narażone na cięższy przebieg choroby wywołanej wirusem Sars-Cov-2.

Podsumowując, pragnę zapewnić, że wbrew ostatnio wyrażanemu stanowisku niektórych środowisk ławniczych w Polsce, nowelizacja cyt. ustawy nie miała bynajmniej na celu zmiany ustroju wymiaru sprawiedliwości i wykluczenia czynnika społecznego z orzekania, a jedynie względy bezpieczeństwa oraz sprawności postępowania.

Jednocześnie w ocenie Ministra Sprawiedliwości przedmiotowa regulacja nie narusza przepisu art. 182 Konstytucji RP. Stanowi on, że udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości określa ustawa. Jak podnosi się w doktrynie, przepis art. 182 Konstytucji RP wprowadza jedynie wymóg ustawowego określenia kwestii udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, pozostawiając ją całkowicie w gestii ustawodawcy i nie przesądzając jednocześnie o kształcie tego udziału. Oznacza to, że wybór modelu udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości także został przekazany ustawodawcy (M. Safjan, L. Bosek [red.], *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243, Warszawa 2016*, Legalis i cyt. tam publikacje). Ustawa anty-COVID, która – co istotne – na ściśle określony czas zmienia ogólne regulacje dotyczące składu sądu, stanowi więc emanację dopuszczalnej przez ustrojodawcę swobody w zakresie kształtowania udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie zaznaczyć należy, że wprowadzone regulacje nie powodują całkowitego wyłączenia obywateli ze sprawowania funkcji ławników, bowiem dotyczą tylko spraw rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, podczas gdy w dalszym ciągu wykonują oni czynności orzecznicze w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.), czy też ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r. poz. 154 z późn. zm.).

Ponadto nie można podzielić poglądu, że rozpoznawanie spraw pracowniczych w składzie jednoosobowym, bez udziału ławników, stanowi naruszenie „konstytucyjnego prawa pracowników do tego, aby w sprawach pracowniczych skład sądu obejmował ławników”. Przede wszystkim bowiem zarówno z art. 182 (o czym powiedziano wyżej), jak i z art. 45 Konstytucji RP, kształtującego i gwarantującego prawo do sądu, nie można wywieść takiego prawa. Prawo do sądu obejmuje m.in. prawo do sądu „właściwego”, czyli

sądu działającego w składzie zgodnym z ustawą (por. J. Gudowski [w:] T. Ereciński [red.] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, Warszawa 2016, LEX, por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 18 grudnia 1968 r., III CZP 119/68). Decyzja co do tego, które kategorie spraw powinny być rozpoznawane w składzie ławniczym, została pozostawiona ustawodawcy i dał on jej wyraz w treści m.in. art. 47 § 2 pkt 1 k.p.c. Błędne jest wobec tego wywodzenie prawa konstytucyjnego z normy o randze ustawowej, która w tym przypadku stanowi jedynie jeden z przejawów konkretyzacji na gruncie przepisów procesowych zasady wywodzonej z art. 182 Konstytucji. Ponadto nie ulega wątpliwości na gruncie omawianego prawa do sądu, że skład jednoosobowy do wszystkich spraw rozpoznawanych według przepisów k.p.c. w pierwszej i drugiej instancji, przyjęty we wspomnianej na początku ustawie z 28 maja 2021 r., stanowi skład zgodny z ustawą.

Dodatkowo należy podkreślić, że przyjęta regulacja jest jednym z elementów organizacji pracy wymiaru sprawiedliwości w okresie walki z epidemią COVID-19, podobnie jak wprowadzenie możliwości rozpoznawania spraw na posiedzeniach niejawnych czy też posiedzeniach zdalnych. Podejmowanie działań zmierzających w tym kierunku jest niewątpliwie uzasadnione panującą w dalszym ciągu w kraju nadzwyczajną sytuacją, wywołaną epidemią COVID-19.

Odnosząc się natomiast do zarzutu dotyczącego nieskonsultowania projektu ustawy z NSZZ „Solidarność” w myśl art. 19 ust. 1 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263) uprzejmie wskazuję, że projekt nowelizacji z 28 maja 2021 r. był procedowany w trybie odrębnym (§ 98 uchwały Rady Ministrów Nr 190 z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), obejmującym m.in. przedłożenie projektu do rozpatrzenia przez Radę Ministrów w trybie obiegowym, z pominięciem procesu uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania. Było to uzasadnione pilnością proponowanych w projekcie regulacji prawnych.

Z poważaniem,

Andrzej Vertun

Zastępca Dyrektora

Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego

/podpisano elektronicznie/

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	2416041.5225166.3562513
Nazwa dokumentu	odpowiedź do NSZZ Solidarność w sprawie ławników w sprawach pracowniczych.pdf
Tytuł dokumentu	odpowiedź do NSZZ Solidarność w sprawie ławników w sprawach pracowniczych
Sygnatura dokumentu	DLPC-V.054.57.2021
Data dokumentu	2021-08-09
Skrót dokumentu	730CC567AD2A5DA022BF45C4A07233221AC3BE6B
Wersja dokumentu	1.6
Data podpisu	2021-08-09 18:12:19
Podpisane przez	Andrzej Vertun Zastępca Dyrektora
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.104.37.37.17035

Data wydruku: 2021-08-10

Autor wydruku: Olechno Dominika w zastępstwie za Kulmińska Magdalena (Główny Specjalista)